

kot “Kaizen”

Dr. Natalija Komljanc, IP, april, 2008

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kaizen = “izboljšaj si življenje”

Kaizen (KI – ZEN): je japonska skovanka iz dveh ideogramov:

- 1. sprememba (change),
- 2. odličnost (goodness).

CILJ = Dolgoročno izboljšanje (Long-term betterment)

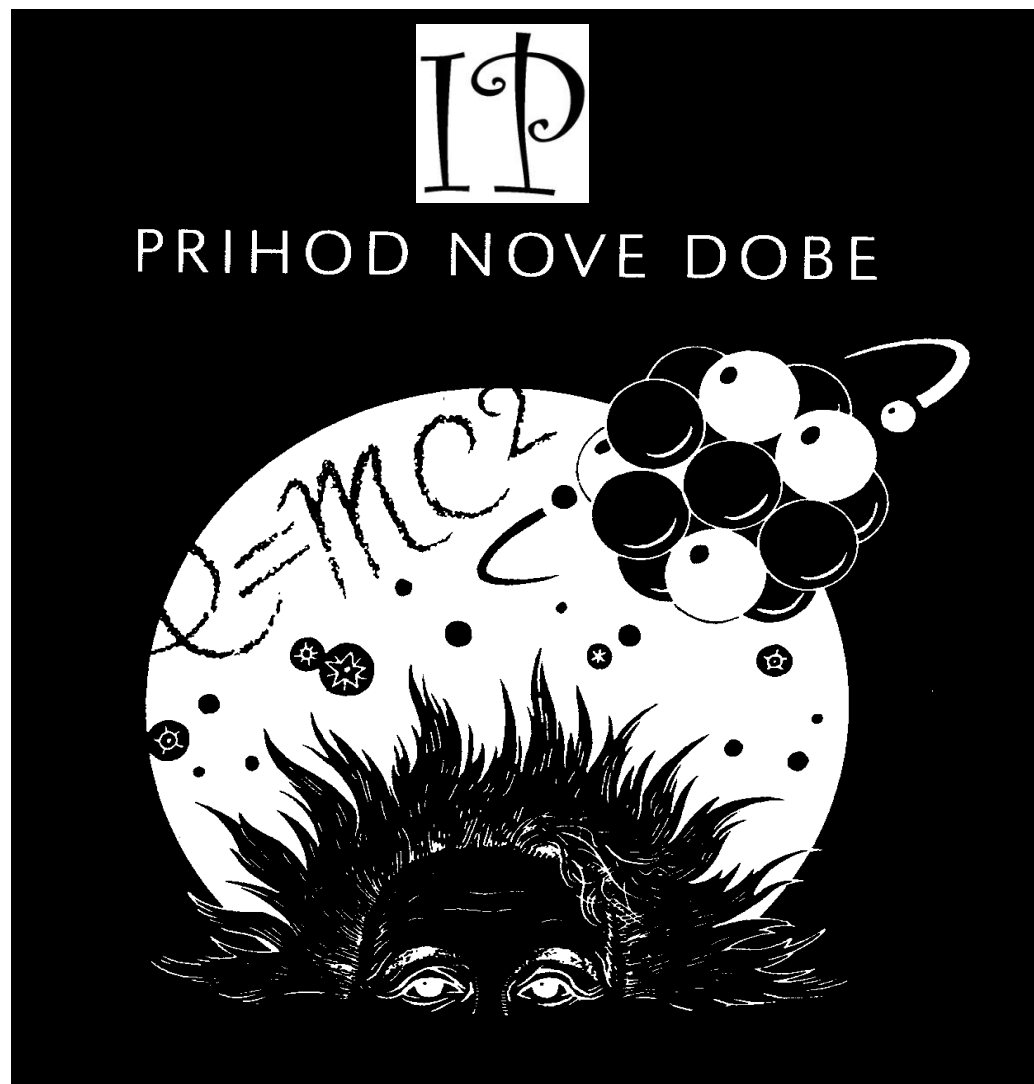
STRATEGIJA = kontinuirano izboljševanje procesa dela in izdelka

OSNOVNA METODA IZBOLJŠAVE = METODA REŠEVANJA PROBLEMA:

1. DEFINIRAJ (OPIŠI) PROBLEM
2. ANALIZIRAJ IZVOR (VZROK)
3. RAZVIJ POTI ZA ODPRAVO
PROBLEMA
4. UVEDI REŠITEV
5. MERI USPEH

definiraj, meri, analiziraj, izboljšaj, preverjaj

**Inovacijski
projekti ZRSŠ -**
najsodobnejša
oblika
posodabljanja
kurikula od
spodaj k vrhu.

- Vodja centra: Majda Naji,
- Vodja IP: dr. Natalija Komljanc
- <http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=9&pID=207>

Področja inovativnega posodabljanja:

- inovacijski projekti IP

- skriti zaklad

- partnersko sodelovanje v mednarodnih projektih

- klub nadarjenih v šolstvu KN

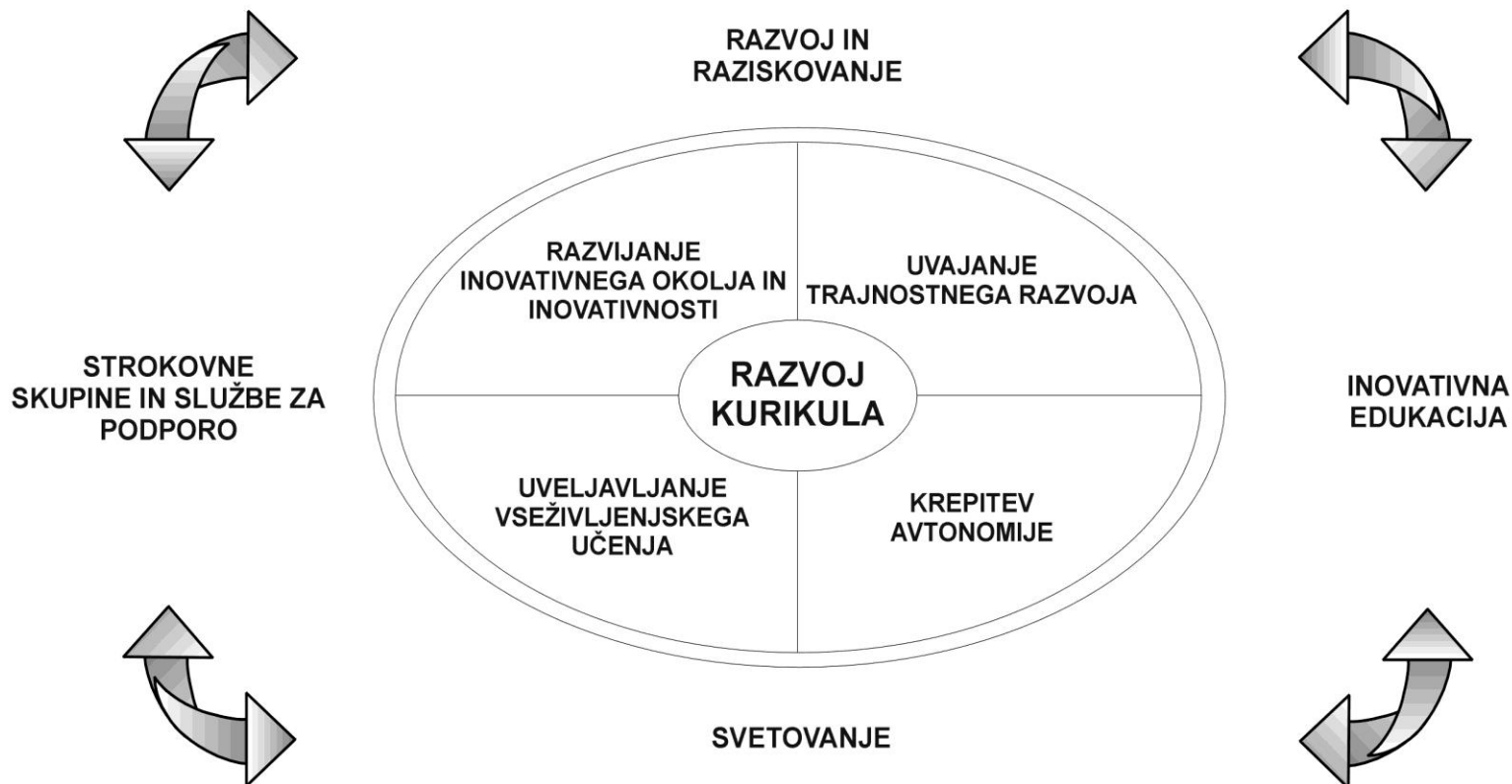
SODELOVANJE ZA RAZVOJ

Ustvarjalno povezujemo dosežke znanstvenih in umetnostnih disciplin s pobudami iz prakse in pripravljamo rešitve za izboljševanje kakovosti in uspešnosti vzgoje in izobraževanja.

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

> 50 let

Sledimo dvema ciljema:

1. Spodbujamo razvoj kurikula “od spodaj navzgor” in nudimo pomoč v izvedbi
2. Intepretiramo didaktične novosti in jih povezujemo v pedagoški sistem

- UMEŠČENOST IP V VIZ ORGANIZACIJI:
- LETNI DELOVNI NAČRT ŠOLE
- SPLETNA STRAN ŠOLE

KORIST IP ZA DEJAVNIKE VIZ

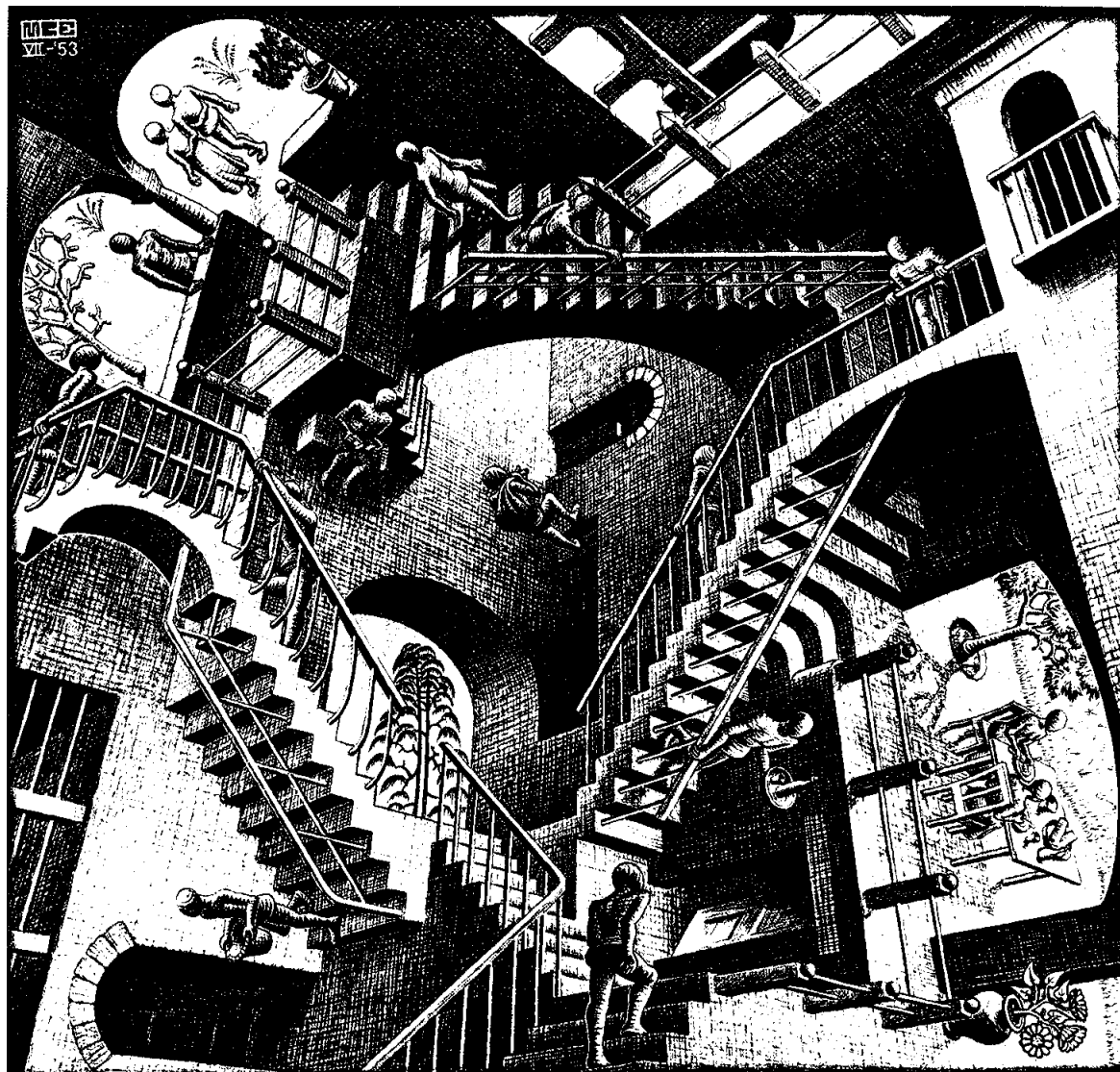
Razvoj profesionalnosti:

1. Samozavest posameznika in skupine
2. Izboljšanje strokovnega znanja

POSLEDIČNO TUDI: Učenčev učni uspeh

Avtonomija dejavnikov razvoj didaktike: strategij in stilov pouka.

“MISLITI S SVOJO GLAVO.”

UČIMO SE, DA BI ZNALI IN UŽIVALI OB
PREDSTAVLJANJU DOSEŽKOV.

IP

- Temeljni namen inovacijskih projektov je usposobiti dejavnike vzgoje in izobraževanja za samorazvoj (samostojno razvijanje znanja, spoznanj).

Bistveni namen inovacijskih projektov je:

1. **spodbujati** razvoj inovativnosti in inovativnega okolja z neposrednim posodabljanjem šolske prakse in razširjanjem novosti v druga interesna okolja,
2. aktualno vzgojo in izobraževanje **razvijati** na čim višjih kakovostnih ravneh v danih pogojih,
3. **vkjučiti** v aktualizacijo vzgoje in izobraževanja vse dejavnike pouka, še posebej učence,
4. **plemenititi** spoznanja šolske prakse s spoznanji pedagoške teorije (domače in tuje),
5. **razvijati** nepretrgan proces opazovanja in reflektiranja lastne prakse s pomočjo uporabe različnih metodologij,
6. **izpopolnjevati** se v konzulentstvu, predvsem v nudenju uporabne, aktualne povratne informacije.

IP

ZAKONSKE PODLAGE

Pravilnik o posodabljanju VIZ 2003/13

- Posodabljanje kurikuluma z novostmi.
- Z novostmi se enkrat letno seznanja SSSI.
- Novosti se razširja tudi preko Skritega zaklada MŠŠ in ZRSŠ.
- IP se lahko prijavi tudi na druge razpise.
- IP se ne financira, nudi se strokovna (metodološka in vsebinska pomoč).

Inovacijski projekti temeljijo na:

1. posodabljanju vsakodnevne prakse,
2. projektni obliki dela,
3. akcijskem raziskovanju kot možni poti iskanja odgovora na vprašanje kako bolje,
4. konstruktivističnem (procesnem) modelu učenja – samoregulaciji gradnje znanja,
5. konstruktivističnem (dograjevalni, podporni) modelu poučevanja – motiviranju konstruktorjev učenja oz. opremljanju s potrebnimi povratnimi informacijami v procesu učenja,
6. konstruktorskem svetovanju – kombiniranju oblik povratnega informiranja («od spodaj navzgor» in obratno).

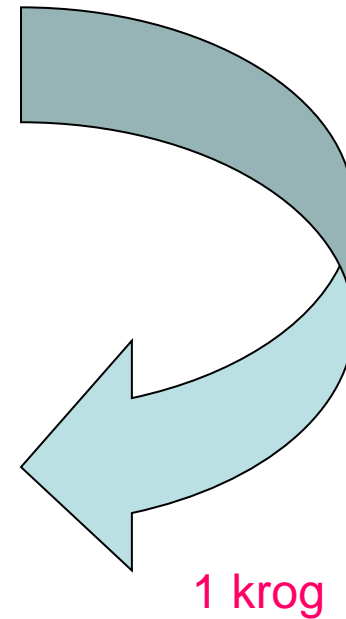
Bistvo inovacijskih projektov

- Posodabljanje prakse, vpliv na tradicijo šolstva.
- Uporaba:
 - projektne oblike dela,
 - metode akcijskega raziskovanja,
 - konstruktivističnega modela: učenja, poučevanja in svetovanja.

Projektna metoda (Kilpatric)

1. Opredeli problem
2. Izvaja in spremlja akcijo
3. Evalvira rešitve

Merila dobro opredeljenega cilja (Dewey):

1. vzpodbuja notranjo motivacijo raziskovalcev
2. odpira možnosti za svobodno izbiro metod za njegovo doseganje
3. po potrebi se prevede v navodilo (načrt) za izvedbo.
4. omogoča preverjanje, široko opazovanje doseganja cilja
5. vzpodbuja razvoj (proces) in s tem rast na višjih ravneh

Cilj je lahko skupen, cilj skupine, a nujno mora biti tudi osebni, kajti le posameznik s svojo idejo, ki jo razvije skupaj z drugimi dejavniki vzgoje in izobraževanja, lahko posodablja.

IP

Za dobro oblikovanje osebnih ciljev si je treba pridobiti nekaj zmožnosti:

Znati sintetizirati spoznanja (poudarjajo holisti, gestaltisti).

Razvijati izvirnost (originalnost), kar poudarjajo tudi kognitivisti.

Oskrbovati sebe in druge z idejami in s spoznanji glede na potrebe in pričakovanja, kar poudarjajo tudi socialni konstruktivisti.

Vrednotiti proces in dosežke, kar poudarjajo tudi kibernetični didaktiki.

Delavnica:

1. Zbiranje članov projektne skupine
2. Raziskovalno vprašanje
3. Cilj
4. Aktiviranje procesa
5. Zbiranje in obdelava podatkov (triangulacija, refleksija)
6. Interpretacija podatkov
7. Razširjanje spoznanj
8. Uporaba v vsakodnevni praksi

PRAVILA IP ZRSŠ

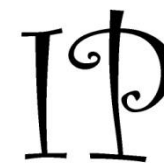

Nekaj pravil za izvajanje I:

1. Novost predlaga vzgojno-izobraževalni zavod, zanj posamezni dejavnik vzgoje in izobraževanja ali skupina, zato je tudi nosilec projekta (v skladu z 21. členom Pravilnika o posodabljanju vzgoje in izobraževanja).
2. Zavod RS za šolstvo, zanj pedagoški svetovalci konzultenti, nudi strokovno pomoč v vsebini in metodologiji posodabljanja, spremlja in evalvira novosti. V poročilu Zavod RS za šolstvo predlaga ukrepe Strokovnemu svetu RS za splošno izobraževanje in ministru najkasneje do konca oktobra za preteklo šolsko leto (v skladu z 22. členom Pravilnika o posodabljanju vzgoje in izobraževanja).

Nekaj pravil II:

3. Vse predlagane novosti Zavod RS za šolstvo vključi v bazo vzgojno-izobraževalnih institucij, ki posodablja element oz. celoten program vzgoje in izobraževanja.
4. Novost vzgojno-izobraževalne institucije opredelijo kot:
 - A) kurativni ukrep, potrebo za odstranitev motnje, ali
 - B) preventivno zaščito za preprečitev motenj.

Novost kot kurativni ukrep se lahko rešuje po intervencijskem modelu obravnave problema (na primer po Kluger in De Nisi-ju, 1996), novost kot preventivno zaščito pa odkrivamo z ustvarjalnimi modeli (na primer po Sternbergu, 1994; Banduri, 1991; Moonu, 2003 itd).

Nekaj pravil III:

5. Novosti se oblikujejo s pomočjo metode akcijskega raziskovanja (Elliot, 1991; Marsh, 2004, 2005, 2006).

Vodje projektov in konzulenti se za akcijsko raziskovanje usposobijo že pred izvajanjem projekta.

V času projekta je projektni skupini ves čas na voljo svetovanje o akcijskem raziskovanju v kontekstu (vsebinski) opredeljene novosti.

Tudi sam koncept razvoja novosti dobiva popolnejšo obliko s pomočjo akcijskega raziskovanja.

Nekaj pravil **IV**:

6. Predlagane novosti se razvrstijo po taksonomskih ravneh (po Komljanc, 2004, 2005).

Temeljni namen razvrščanja predlaganih novosti je v ustreznejši izbiri oblik in metod načrtovanja, izvajanja, spremljanja in evalviranja projekta in zato v ustreznejši izbiri svetovanja.

Prehajanje med ravnmi je možno in zaželeno. Dinamika in način razvoja novosti sta odvisna od potreb oz. pričakovanj članov projektne skupine in vodstva vzgojno-izobraževalne institucije.

RAVNI KAKOVOSTI RAZVOJA NOVOSTI

Ravni razvoja novosti (Komljanc, 2005):

1. osebni razvoj strokovnega delavca
2. uvajanje t.i.“dobre oz. odlične prakse”
3. razvijanje t.i.“dobre oz. odlične prakse”
4. odkrivanje novosti
5. didaktično preoblikovanje (preobrazba) VIZ programa

Osebni razvoj strokovnega delavca:

- Bistveni namen je izpopolniti znanje posameznika ali skupine. Zanj je predlagana vsebina novost, za ostale je lahko že preverjena oblika dela.
- Če želimo, da bi strokovni delavec znal naučiti učenca samostojno opredeljevati cilj in mu slediti, se mora tega naučiti najprej on sam. Teorija osebnega razvoja po Moon (2003).

Uvajanje t. i. »dobre oz. odlične prakse«.

- Temeljni namen je seznaniti, se s primerom »dobre prakse« v novem interesnem okolju, ga uporabiti in ovrednotiti v lastnem okolju.
- V okolju uvajanja je primer »dobre prakse« novost, v drugih okoljih že preverjena didaktična metoda, oblika.
- Projektna skupina pri uvajanju »dobre prakse« načrtuje oblike in metode lastnega seznanjanja z novostjo ter načrtuje, izvaja in vrednosti novost v lastnem okolju.

Razvijanje t. i. »dobre oz. odlične prakse«

- Razviti, izboljšati (odpraviti pomanjkljivosti) primer »dobre prakse«.
- V okolju preverjanja je primer »dobre prakse« sicer že preverjen, novost pa je v razvijanju še bolj popolne oblike.
- Projektna skupina se pri razvijanju primera »dobre prakse« ukvarja predvsem z načrtovanjem izboljšave in vrednotenjem uspešnosti odpravljanja pomanjkljivosti (Hargreaves, 1991, Fullan, 2004, Marsh 2006).

Odkrivanje novosti – invencija

- Odkriti, ustvariti nov vzgojno-izobraževalni element ali oblikovati novo celoto s kombinacijo že znanih didaktičnih elementov.
- Projektna skupina išče, preverja in evalvira novi didaktični element oz. novo kombinacijo elementov. Pri tem lahko uporabi Sternbergovo taksonomijo kreativnega ustvarjanja (1994).

Didaktično preoblikovanje izvajanja vzgojno-izobraževalnega programa

- Celovito metodično preoblikovati model izvajanja vzgojno-izobraževalnega programa v posamezni vzgojno-izobraževalni instituciji.
- Ko vzgojno-izobraževalna organizacija ugotovi, da je preoblikovala večji delež didaktičnih elementov in tako filozofijo pouka in dejavnosti ob njej (preventiva), ali ko dejavniki pouka v vzgojno-izobraževalni organizaciji prihajajo v večjo neskladje med potrebami učenja in stilom poučevanja (kurativa), takrat projektna skupina skupaj z vodstvom vzgojno-izobraževalne institucije načrtuje preoblikovanje izvajanja aktualnega modela pouka in dejavnosti ob njem.
- Projektna skupina opredeli referenčni model in le-tega primerja z aktualnim. Na temelju primerjave izpostavi vrzeli in vzroke. Opredeljena analiza vzrokov je podlaga za oblikovanje skupnega cilja in osebnih ciljev posameznega strokovnega delavca v vzgoji in izobraževanju. Opredeljeni cilji posodablajo vzgojno-izobraževalni program z novostmi.

PRIJAVA VAŠEGA IP

Področja razvoja novosti:

- Novost se razvija na osnovi potreb in pričakovanj strokovnih delavcev v instituciji.
- Novosti se uvrsti v eno od predlaganih področij:
 1. Poti do kreativnih in učinkovitih učnih okolij
 2. Razredna klima kot kriterij kakovosti delovanja šole (delo razrednika in oddelčne skupnosti)
 3. Profesionalni razvoj strokovnih delavcev (ključne kompetence)

Prijava projekta I:

- Projektna skupina:
 1. Participacija učencev in staršev ter drugih udeležencev VIZ (glede na vsebino raziskovanja).
 2. Konzulent ZRSŠ je član projektne skupine.
 3. Porazdeljeno vodenje formalnega in vsebinskega vodje.

Prijava projekta II:

- Oblikovanje raziskovalnega vprašanja.
- Oblikovanje cilja razvoja novosti.
- Pričakovana novost v okviru ravni taksonomije:
 1. Razvoj osebne kariere posameznega strokovnega delavca
 2. Uvajanje dobre oz. odlične prakse
 3. Razvijanje dobre oz. odlične prakse
 4. Invencija
 5. Unikatno posodabljanje celovitega šolskega kurikulumu (VIZ programa).

Sodelovanje projektne skupine in ZRSŠ

- Koledar aktivnosti
- Vmesna in letna oz. končna poročila
- Refleksije in predstavitve razvoja novosti
- Izobraževanja za projektno delo in AR
- Spletna stran
- Baza podatkov in naslovi e-pošte
- Točke za naziv

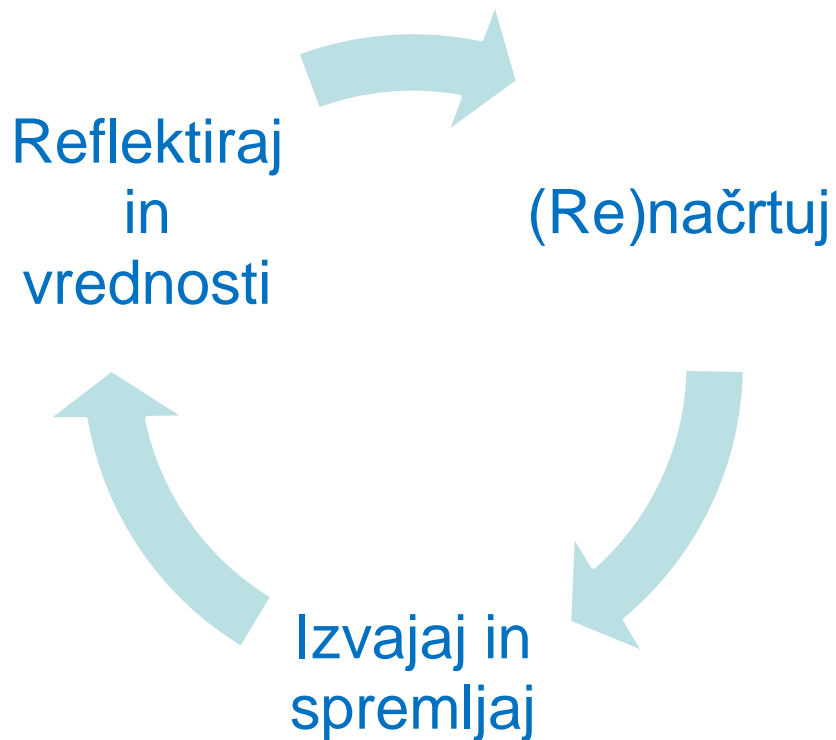
IP

AR JE KOT POTOVANJE, KI SE POGOSTO NE KONČA.

- SPREMINJA ŠOLSKO KULTURO
- REZULTATI SO HITRO VIDNI
- RAZVIJAŠ SEBE
- IŠČEŠ KRITIČNEGA PRIJATELJA

Akcijsko raziskovanje

Akcijski krogi (3 na leto)

- Zbiranje in interpretiranje podatkov
- Iskanje referenčnih virov
- Refleksija
- Zaganjanje procesa

1. preišljevalnica

Ugotovitev, doloitev

- Diagnosticiranje potreb za uspešno oblikovanje načrta razvoja novosti

IP

Spremljanje in usmerjanje:

Prednosti posameznika in skupine:

- Pričakovanja
- Interes za odkrivanje neznanega
- Stil reševanja problemov

Rezultat = -----

- Načrt preventive
- Bogatenje in/ali odpiranje kurikuluma.

Slabosti posameznika in skupine:

- Potrebe (vsebinske in metodične)

Rezultat = -----

- Načrt kurative
- Izboljšanje izvedbenega Kurikula.

Metodologija diagnostike odkrivanja štirje cikli empiričnih teorij:

1. De Groot 1961:

1. Opazovanje
2. Indukcija (sklepanje iz posameznih primerov na splošno raven)
3. Dedukcija (sklepanje iz splošnega na posamezno enoto)
4. Preizkušanje
5. Ovrednotenje

2. Deming 1982:

1. Načrtuj
2. Izvedi
3. Preveri
4. Delaj

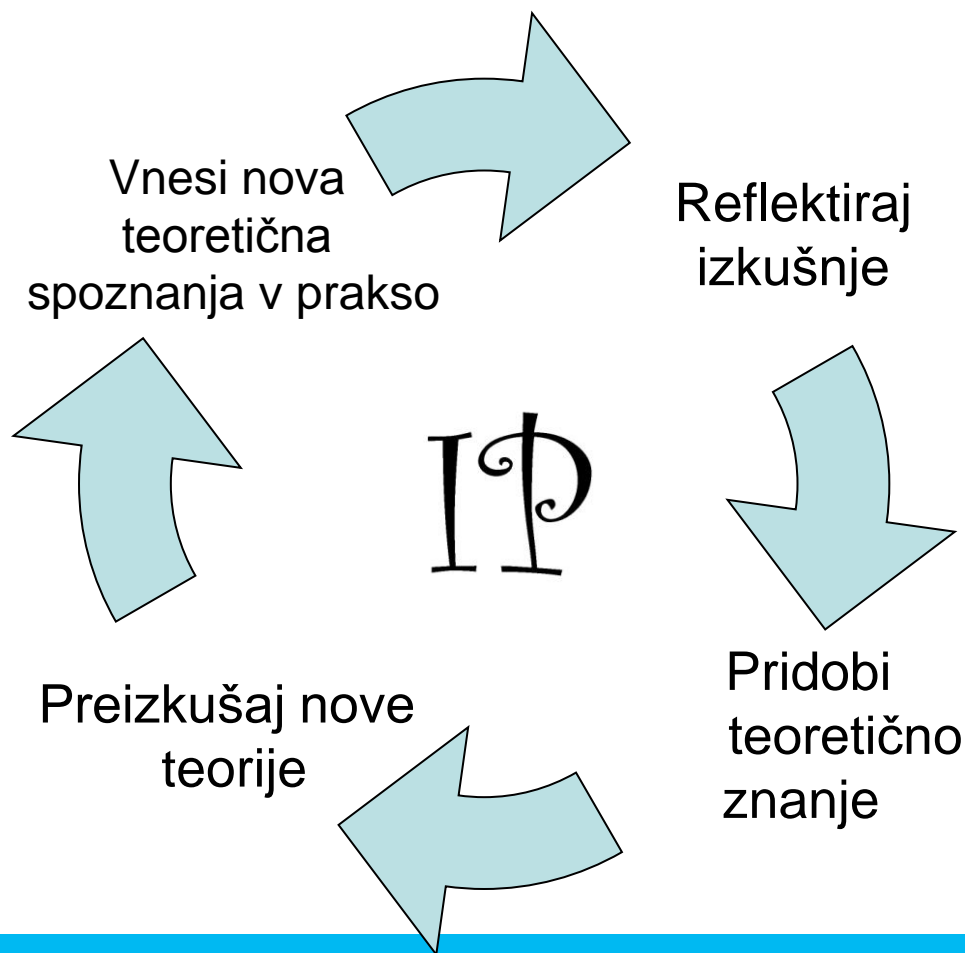
3. Kolb 1984:

1. Izkušnja
2. Opazovanje in refleksija
3. Izvleči bistvo prenove
4. Preizkušaj

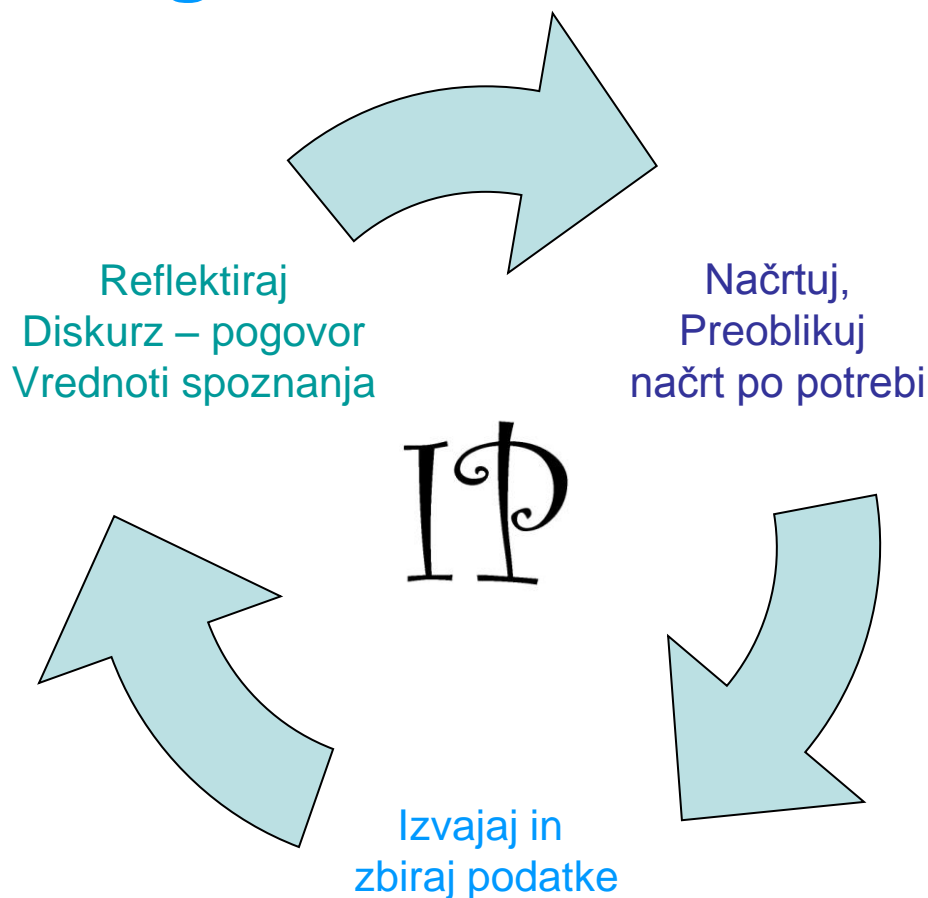
4. Ron C. de Weijzer 2006 PMM: Personal Memory Manager:

1. Zbiranje podatkov
2. Razvrščanje podatkov v različne koncepte posameznikov v skupini
3. Iskanje podobnosti in razlik med koncepti

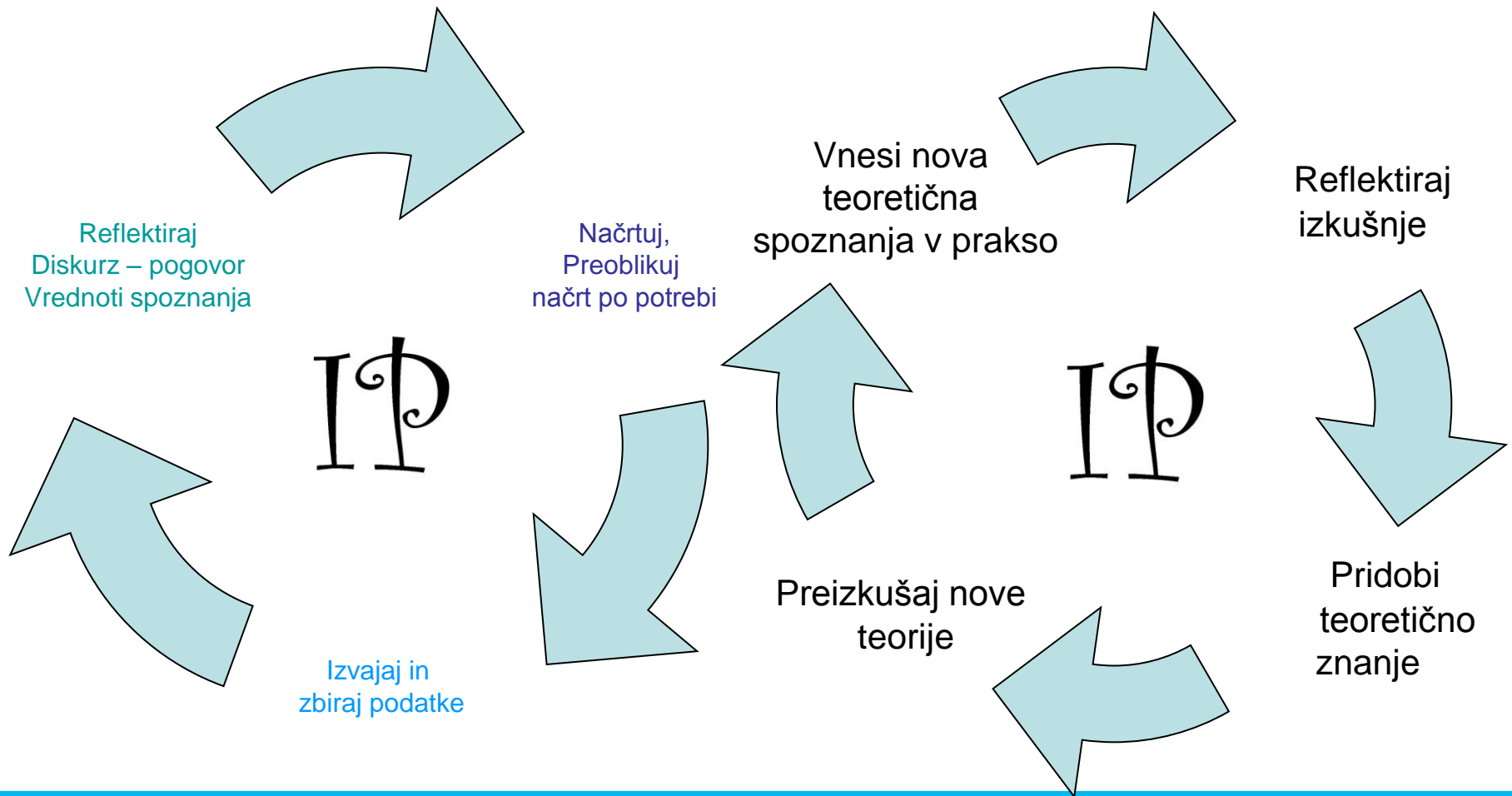
Empirični in eksperimentalni učni cikel (Ron, 2006)

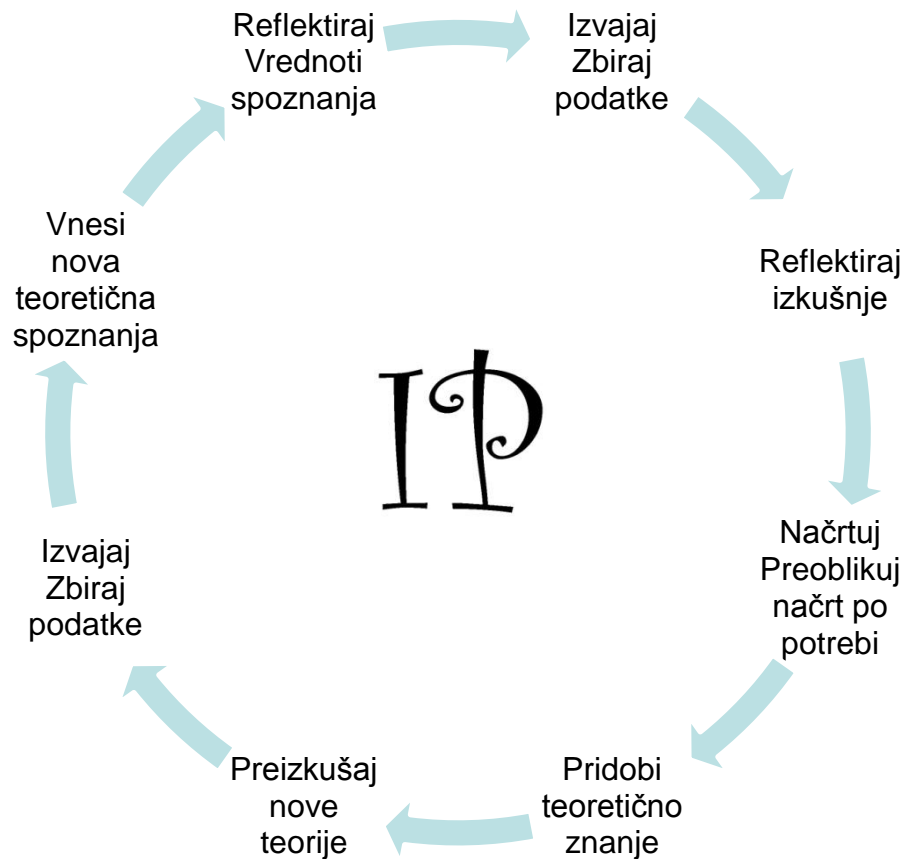
Akcijski krog:

AR in Empirični in eksperimentalni učni cikel

Združena AR in Empirični in eksperimentalni učni cikel

2. preišljevalnica

razlaga, da se
dojame

- Zbiranje, obdelava in interpretacija podatkov za odpravljanje motenj v razvoju novosti

IP

LJUDJE IN ORODJE NI DOVOLJ. POTREBUJEMO MEHANIZEM

Parametri mehanizma:

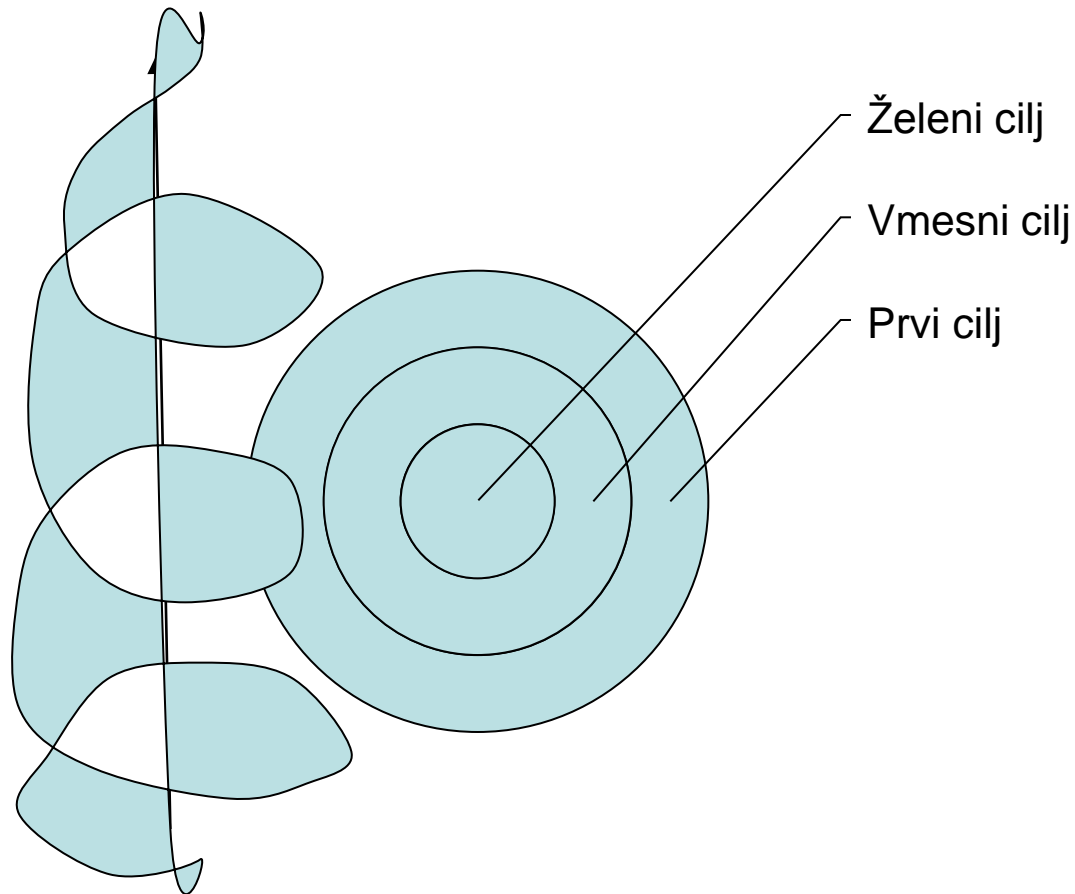
- Referenčni nivo
- Aktualni nivo
- Povratna informacija v akcijskem raziskovanju za sodelovanje in oblikovanje vrednote

IP

Akcijska spirala

Priporočene:

3 na leto

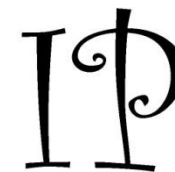

Ključna elementa AR:

- **Cikličnost** - problem se reši šele po nekaj spiralnih zavrtljajih.
- **Refleksija** - z njeno pomočjo selekcioniramo idejo in razumemo zbrane podatke.

Komunikacija v AR

V raziskovalni skupini naj vlada odprt dialog, večsmerna stalna komunikacija in medsebojno zaupanje udeležencev. To je osnovni pogoj za doseganje pričakovanega rezultata.

Trije modeli AR (Marsh, 2005):

- **Praktični** (sodelovalni) model; usmerjen v reševanje vsakdanjih praktičnih problemov izvajanja kurikula. Osebna izkušnja in modrost gradita rešitev (1 raven novosti).
- **Tehnični** model; osredotočeni smo na zbiranje podatkov. Primeren je za razširjanje novosti (2 raven IP).
- **Emancipatorni** model; za uvajanje kompleksnih, radikalnih sprememb v VIZ (3 – 5 raven novosti).

Slabosti izvajanja AR v letu 2004/5: IP

1. Direktivnost vodij projektnih skupin in ravnateljev
2. Različni interesi in pričakovanja udeležencev
3. Čas za raziskovanje
4. Informiranost
5. Medsebojni odnosi v projektni skupini
6. Število ciljev
7. Premalo izkušenj z akcijskim raziskovanjem
8. Nefleksibilnost v reševanju problema
9. Preširoka opredelitev problema
10. Kakovost zapisa poročila
11. Merljivost rezultatov
12. Nekoristno interpretiranje rezultatov
13. Ohranjanje motivacije
14. Metodologija opazovanja
15. Samoizobraževanje

IP

Slabosti izvajanja v AR v letu 2005/6:

1. Proces
2. Zbiranje in interpretiranje podatkov
3. Refleksija
4. Sodelovanje članov projektne skupine, vloga učenca in ravnatelja

IP

Slabosti izvajanja AR v letu 2006/7: IP

1. Interpretacija podatkov v načrtu novega cikla
2. Povezovanje osebnih akcijskih krogov v skupini znotraj posamezne projektne skupine
3. Porazdeljeno vodenje (vsebinsko in formalno)

Možnosti izboljšanja novosti na osnovi analize letnih poročil leta 2006/7:

1. Opredelitev cilja
2. Strategija razvoja novosti
3. Vrednotenje novosti
4. Zbiranje in obdelava podatkov (triangulacija)
5. Opredelitev novosti (dosežka)

Projektna skupina osvežuje vzgojno-izobraževalni proces.

Spodbuja inventivnost v okolju (facilitator).

- Išče ideje.
- Ustvarjalno načrtuje akcije in njih spremljanje.
- Reflektira vplive akcij.
- Ugotavlja korist novosti.
- Razširja spoznanja...

IP

Analiza polletnih poročil I. 2007 kaže na možne izboljšave o motiviranju za učenje.

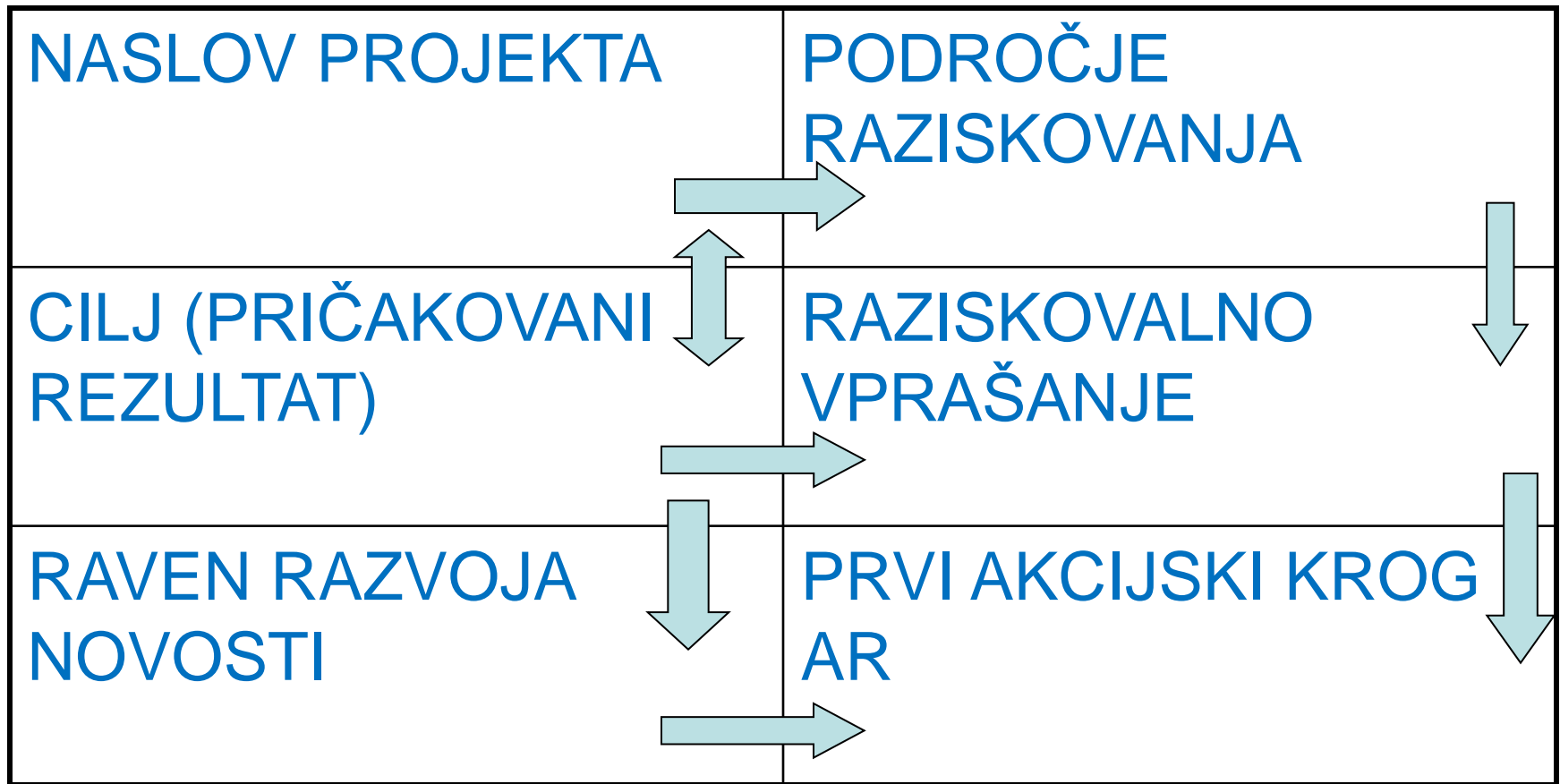
Predlogi za koristne rešitve:

1. Raziskovalno vprašanje naj bo eno, kratko in jasno oblikovano z vprašalnico, ki bo dala zanimiv in želen odgovor.
2. V enem letu izvedimo tri akcijske kroge.
3. Uporabimo naštete strokovne vire za kakovostno referenčno merilo razvoja novosti.
4. Zbiranje podatkov naj bo naravno, interpretacija natančna.
5. Poročila naj na kratko sporočajo ugotovitve oz. spoznanje.

IP

IP 1 FAZA:

Vloga člana v igri raziskovanja skupine

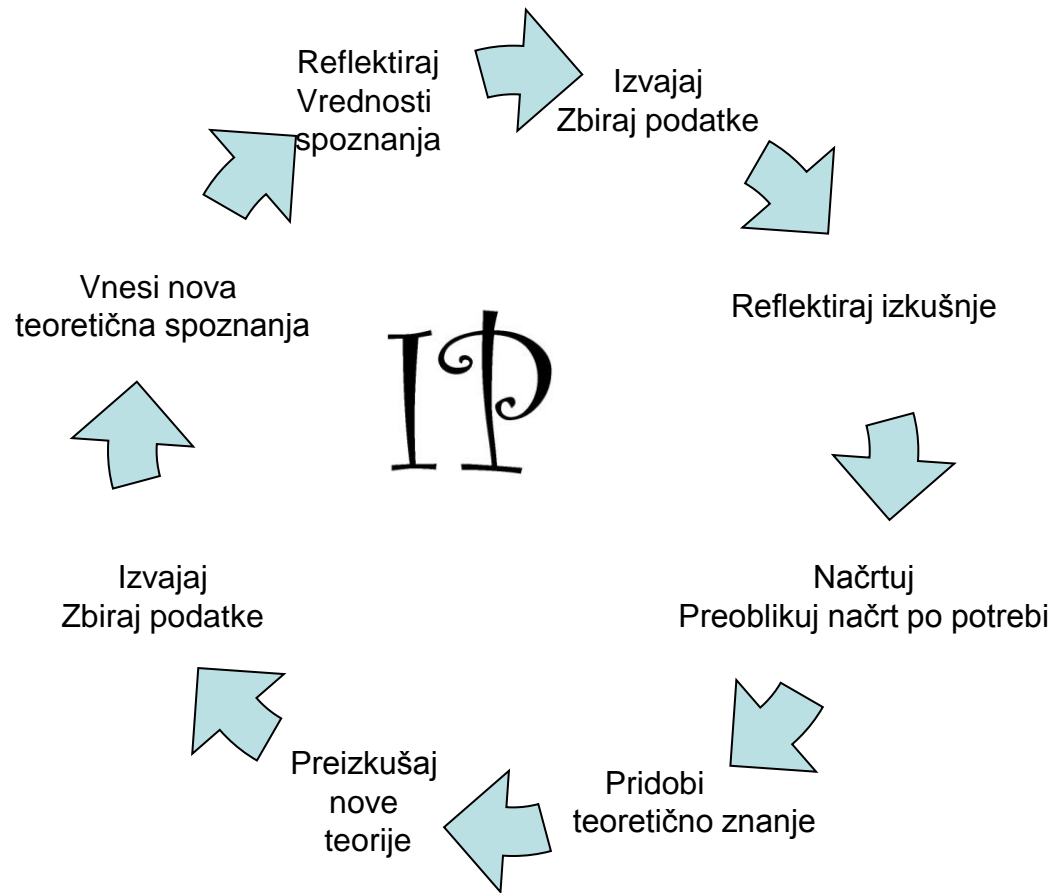

IP 1 FAZA:

Vloga člana v igri raziskovanja skupine

<p>NASLOV PROJEKTA:</p> <p>Odgovorno sodelovanje med učenci, učitelji in starši nas bogati</p>	<p>PODROČJE RAZISKOVANJA</p> <p>Oddelčna skupnost, pouk</p>
<p>CILJ (PRIČAKOVANI REZULTAT)</p> <p>Usposobiti dejavnike pouka za samorazvojskupni cilj.</p>	<p>RAZISKOVALNO VPRAŠANJE</p> <p>Kateri je skupni cilj dejavnikov pouka?</p>
<p>RAVEN RAZVOJA</p> <p>NOVOSTI</p>	<p>PRVI AKCIJSKI KROG</p> <p>AR</p>

Združena AR in Empirični in eksperimentalni učni cikel

Problemi so vedno tu. Nikoli ne izginejo. In mi smo tu, da jih rešujemo.

- Več ko jih rešimo, več jih zagledamo.

- Bolje ko jih rešimo, zahtevnejši so pred nami.

Problemi se množijo s hitrostjo uspešnosti našega reševanja.

- Naj sodobnejši ustvarjalni model samorazvoja.

IP

- Naučimo se misliti s svojo glavo.

